

Sygn. akt: I C 972/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie Wydział I Cywilny

w składzie: Przewodniczący sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2023 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa B. S. (1) i B. S. (2)

przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę i ustalenie

zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 136.779 zł 68 gr (sto trzydzieści sześć tysięcy siedemset siedemdziesiąt dziewięć złotych i sześćdziesiąt osiem grosze) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 10 października 2023 r. do dnia zapłaty,

ustala nieistnienie stosunku prawnego między stronami wynikającego z umowy o kredyt nr (...)10- (...) zawartej w dniu 28 kwietnia 2010 r. pomiędzy stroną powodową a poprzednikiem prawnym pozwanego ((...) Bank (...) S.A.),

w pozostałym zakresie powództwo oddala,

zasądza od pozwanego na rzecz powodów tytułem zwrotu kosztów procesu kwotę 15.712 (piętnaście tysięcy siedemset dwanaście) zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty, w tym kwotę 10.834 (dziesięć tysięcy osiemset trzydzieści cztery) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 972/21 Uzasadnienie

W pozwie z dnia 21.09.2021 r. (data wpływu: 24.09.2021 r.) skierowanym przeciwko (...) Bank (...) Spółka Akcyjna (dalej: Bank) powodowie B. S. (2) i B. S. (1) wniosli o:

zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 136.779,68 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 2 lipca 2021 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu wszystkich świadczeń otrzymanych od strony powodowej przez pozwanego i jego poprzednika prawnego w okresie od dnia 17 października 2011 r. do 15 kwietnia 2021 r. jako świadczeń nienależnych z uwagi na bezzwzględną nieważność umowy,

ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego umowy wynikającego z umowy o kredyt nr (...)10- (...) zawartej w dniu 28 kwietnia 2010 r. między stroną powodową a poprzednikiem prawnym pozwanego ((...) Bank S.A.)

ewentualnie

zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kwoty 37.383,64 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 2 lipca 2021 r. tytułem zwrotu świadczeń strony powodowej w części nienależnie pobranej przez pozwanego i jego

poprzednika prawnego na podstawie abuzywnych postanowień denominacyjnych w okresie od dnia 17 października 2011 r. do dnia 15 kwietnia 2021 r.

Nadto wniósł o zasądzenie od pozwanego na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej stawce oraz opłat skarbowych od pełnomocnictw wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że zawarta z poprzednikiem prawnym pozwanego umowa kredytu jest bezwzględnie nieważna jako sprzeczna z naturą stosunku, a przy tym jej treść narusza zasadę ekwiwalentności świadczeń oraz równości stron. Istotą zaś sporu pozostaje sporna kwestia oceny zgodności z prawem powstałego stosunku prawnego oraz ocena treści postanowień zawartych w § 1 ust. 1 (...), § 2 ust. 3 OWU, § 1 ust. 2 (...), § 1 ust. 3 pkt 2 (...), § 8 ust. 5 (...), § 8 ust. 6 (...), § 13 ust. 1 (...), § 13 ust. 2 i § 13 ust. 3 (...), § 15 ust. 7 pkt 1 lit. a (...) umowy dotyczących klauzuli waloryzacyjnej świadczenia stron dwoma miernikami wartości określanymi dowolnie przez pozwanego.

Kwestionowane postanowienia stanowią klauzulę abuzywną zmierzającą do zaburzenia równowagi kontraktowej na wyłączną korzyść pozwanego, który wykorzystał swoją silniejszą pozycję względem konsumenta oraz jego nieświadomość i brak specjalistycznej wiedzy co do ryzyka związanego z oferowanym produktem. Powyższe postanowienia naruszają dobre obyczaje oraz prowadzą do znaczącej nierównowagi praw i obowiązków ze szkodą dla konsumenta, a w konsekwencji są bezskuteczne. Bezskuteczność postanowień prowadzi do nieważności całej umowy. Środki pobrane od powodów przez pozwanego w wyniku wykonywania nieważnej umowy stanowią świadczenie nienależne, którego powodowie domagają się zasądzenia na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c.

W zakresie żądania ewentualnego, na wypadek nieuwzględnienia przez Sąd roszczenia głównego powód wskazał, że kwestionowane postanowienia powinny zostać uznane za bezskuteczne w świetle art. 385¹ § 1 k.c., zaś umowa uznana za dalej obowiązującą w treści pozbawionej kwestionowanych postanowień zgodnie z treścią art. 385¹ § 2 k.c. Na skutek wyeliminowania abuzywnych postanowień z umowy, powód domaga się zwrotu świadczenia nienależnego na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c.

(pozew k. 4-21)

Pozwany Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w spełnieniu świadczenia, za czas od uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, że kwestionuje roszczenie powodów co do zasady, a z ostrożności procesowej także co do wysokości, podnosząc zarzut nieudowodnienia.

Pozwany zaprzeczył, aby kwestionowane przez powoda postanowienia umowy stanowiły klauzule niedozwolone oraz aby umowa kredytu była nieważna, sprzeczna z prawem, zasadami współżycia społecznego czy też zasadą swobody umów. Każdy klient banku był uprawniony do negocjowania kursu waluty (...), a korzystanie z Tabeli kursów banku miało charakter fakultatywny. Powodowie mając taką możliwość nie zdecydowali się na spłatę kredytu bezpośrednio w (...). Bank zaprzeczył także, aby kursy waluty stosowane przez pozwanego były ustalone swobodnie, jednostronnie, w oderwaniu od realiów rynkowych. Podstawę kursu stanowiły kursy rynkowe publikowane w ogólnodostępnych serwisach finansowych. Powodowie byli świadomi ryzyka kursowego oraz jego wpływu na zaciągnięte zobowiązanie. Kwestionowane postanowienia nie naruszają rażąco interesów powodów ani nie są sprzeczne z dobrymi obyczajami. Ponadto, w ocenie strony pozwanej powodowie nie mają interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. aby dochodzić roszczenia o ustalenie. Pozwany wskazał, że świadczenie powodów znajduje usprawiedliwienie w łączącej strony umowie kredytu, co tym samym wyklucza możliwość kwalifikowania świadczenia powodów jako świadczenia nienależnego. Pozwany podniósł, że nawet gdyby na skutek uznania za niedozwolone postanowień umownych

zakwestionowanych przez stronę powodową, doszło do ich wyeliminowania z umowy kredytu, to na dzień powstania sporu istnieje możliwość jej dalszego wykonywania bezpośrednio w walucie (...). Nawet po wyeliminowaniu klauzul przeliczeniowych zobowiązanie z umowy kredytu pozostaje nadal zobowiązaniem w (...).

(odpowiedź na pozew k. 70-92).

Sąd ustalił, co następuje:

Powodowie zamierzali kupić mieszkanie w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych.

(dowód: zeznania powódki B. S. (2) – k. 260v, zeznania powoda B. S. (1) - k. 261)

Powodowie w dniu 29.03.2010 r. złożyli wniosek o udzielenie kredytu w kwocie 185.000 zł oznaczając walutę kredytu jako (...) na potrzeby związane z zakupem lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym. W dacie złożenia wniosku o kredyt zarówno powód jak i powódka osiągnęli dochód z tytułu wynagrodzenia za pracę w walucie PLN.

(dowód: zeznania powódki B. S. (2) – k. 260v, zeznania powoda B. S. (1) - k. 261, wniosek o kredyt mieszkaniowy N. - H. - k. 95 - 99)

W dniu 28.04.2010 r. B. S. (2) i B. S. (1) jako konsumenci zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę nr (...) o kredyt mieszkaniowy N. - H.. Integralną część umowy stanowiła Część Ogólna Umowy (...), Część Szczególna Umowy (...) oraz Ogólne warunki udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego N. - H..

Zgodnie z treścią umowy Bank udzielił kredytu w kwocie 61.424,13 CHF, a kredytobiorcy zobowiązali się do jego wykorzystania zgodnie z celem określonym w umowie. Celem kredytu było sfinansowanie zakupu własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w P., Osiedle (...) (§ 1 ust. 2 (...)). Kredyt udzielony został na okres do 15.04.2035 r. (§ 1 ust. 3 (...)). Spłata miała następować zgodnie z harmonogramem spłat w równych ratach kapitałowo - odsetkowych (§ 5 ust. 1 i 2 (...)).

Ponadto w umowie ustalono, że kredyt jest oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej oraz marży banku. Stopa bazowa, w przypadku kredytów denominowanych udzielanych w (...) odpowiadała obowiązującej w ostatnim dniu roboczym przed dniem uruchomienia środków stawce LIBOR 3M. Stopa bazowa ustaloną umową obowiązywała do przedostatniego dnia włącznie, 3- miesięcznego okresu obrachunkowego. Zmiana stopy bazowej na stopę obowiązującą w ostatnim dniu roboczym przed dniem zmiany, następuje ostatniego dnia każdego 3-miesięcznego okresu obrachunkowego (lub najbliższego dnia roboczego następującego po tym dniu), aż do dnia całkowitej spłaty kredytu, przy czym pierwsza zmiana następuje po 3 miesiącach od dnia uruchomienia kredytu (§ 2 ust. 1 i 2 oraz § 4 ust. 1 (...)). W dniu zawarcia umowy: oprocentowanie kredytu wynosiło 4.4425 % p.a., marża 4.2 % w stosunku rocznym (§ 1 ust. 4 i 5 (...)).

Strony ustaliły, że wypłata kredytu nastąpi w transzach. Przy czym uruchomienie pierwszej transzy nastąpi nie później, niż w ciągu 5 dni od daty spełnienia przez kredytobiorców warunków określonych umową (spełnienie warunków powinno nastąpić nie później niż w ciągu 90 dni od daty zawarcia umowy), na wskazany rachunek bankowy obsługi kredytu (§ 4 ust. 1 i 2 (...)). W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, wypłata środków następowała w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość wypłacanej kwoty wyrażonej w walucie obcej. Do przeliczeń kwot walut uruchomianego kredytu stosuje się kurs kupna waluty obcej według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu wypłaty środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Przy czym, w przypadku gdy przyznana kwota kredytu, na skutek różnic kursowych, okaże się na dzień uruchomienia ostatniej transzy kredytu kwotą: 1) przewyższającą kwotę wymaganą do realizacji celu określonego umową, Bank uruchomi środki w wysokości stanowiącej równowartość w walucie kredytu kwoty niezbędnej do realizacji tego celu oraz dokona pomniejszenia salda zadłużenia poprzez spłatę kwoty niewykorzystanej, 2) niewystarczającą do realizacji celu określonego umową, kredytobiorca zobowiązany będzie do zbilansowania inwestycji ze środków własnych lub ze środków przeznaczonych na dowolny cel (§ 13 (...)).

Do przeliczenia na złote kwoty wyrażonej w walucie (...) stosowano kurs kupna tej waluty, zgodnie z Tabelą kursów, obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (§ 1 ust. 2 (...)). Zgodnie z Ogólnymi warunkami udzielania przez (...) Bank (...) S.A. kredytu mieszkaniowego N.-H., Tabela kursów to aktualna tabela kursów walutowych obowiązująca w banku w momencie dokonywania przeliczeń kursowych, udostępniania klientom na tablicy ogłoszeń w placówkach banku oraz publikowana na stronie internetowej Banku.

Prowizja od udzielonego kredytu ustalona została w wysokości 1402,90 CHF (3.989,01 zł) i była pobierana w złotych, w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej. Do przeliczenia kwot prowizji z waluty obcej na złote, stosowanie miał kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów, obowiązującej w Banku w dniu zapłaty prowizji, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (§ 2 ust. 1 (...) oraz § 8 ust. 5 i 6 (...)).

Splata zadłużenia następowała poprzez pobranie środków z rachunku złotowego w złotych w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej. Do przeliczeń wysokości rat kapitałowo - odsetkowych spłacanego kredytu stosowało się kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu spłaty w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. W celu zapewnienia spłaty raty kapitałowo - odsetkowej, w dniu wymagalności kredytobiorca zobowiązany był posiadać na rachunku walutowym kwotę wystarczającą do pełnej spłaty raty (§ 15 ust. 7 (...) oraz § 5 ust.4 (...)).

Ponadto strony ustaliły, że niespłacenie przez kredytobiorcę części albo całości raty kredytu w terminie lub spłacenie jej w niepełnej wysokości, powoduje że należność z tego tytułu staje się zadłużeniem przeterminowanym. Za każdy dzień utrzymywania się zadłużenia przeterminowanego Bankowi należne będą odsetki naliczonej według obowiązującej w danym dniu stopy procentowej, dla zadłużenia przeterminowanego - tj. w wysokości czterokrotności stopy procentowej dla kredytu lombardowego NBP (§ 22 (...)).

W dniu 22.01.2015 r. strony zawarły porozumienie do umowy kredytu, zgodnie z którym, kredytobiorcy mogli dokonywać spłat rat kapitałowo - odsetkowych bezpośrednio w walucie kredytu.

(dowód: umowa - k. 26-33, Ogólne warunki udzielania przez (...) Bank (...) S. A. Kredytu mieszkaniowego N. - H. - k. 34-39, odpis księgi wieczystej - k. 40-41, porozumienie - k. 42-43, wniosek zmianę waluty spłaty kredytu hipotecznego - k. 108-109).

Na wniosek powodów kredyt został wypłacony w transzach:

w dniu 13.05.2010 r. w kwocie 41.448,29 CHF stanowiącą równowartość kwoty 86.196,53 zł, przy czym kwota 82.1121,39 zł została przelana na rachunek wskazany we wniosku klienta, 4.075,14 zł została pobrana jako prowizja za uruchomienie kredytu, zaś pozostała część kwoty tj. 9.456,11 CHF została zarachowana na wcześniejszą spłatę kredytu z tytułu różnic kursowych,

w dniu 14.06.2010 r. w kwocie 38.152,66 CHF stanowiącą równowartość kwoty 93.803,47 zł, przy czym kwota 79.878,61 zł i 13.924,86 zł została przelana na rachunek wskazany we wniosku klienta, zaś pozostała część kwoty tj. 4.950,24 CHF została zarachowana na wcześniejszą spłatę kredytu z tytułu różnic kursowych,

w dniu 16.06.2010 r. w kwocie 1.769,79 CHF jako korekta II transzy.

(dowód: zaświadczenie z dnia 26.04.2021 r. - k. 44-48, zestawienie operacji - k. 102-103, historia operacji na koncie kredytowym - k. 104, wnioski o wypłatę transzy - k. 105-106)

Powodowie spłacali zadłużenie z tytułu zawartej umowy w walucie PLN. W okresie od 17 października 2011 r. do 15 kwietnia 2021 r. powodowie uiszcili na poczet zobowiązania kredytowego łącznie kwotę 136.779,68 zł.

(dowód: opinia biegłego - k. 279-290)

Powodowie pismem z dnia 10.06.2021 r. wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 154.894,92 zł tytułem nienależnie pobranych środków w związku z nieważnością umowy kredytu. Zgłosił również roszczenie ewentualne o zapłatę kwoty 38.494,39 zł z tytułu nienależnie pobranych rat kapitałowo-odsetkowych w wyższej wysokości niż rzeczywiście powinien on spłacać w okresie od dnia 15.06.2011 r. do 15.05.2021 r. w związku z zawarciem w treści umowy niedozwolonych postanowień umownych, których treść miała wpływ na wysokość spłaconych przez powoda rat kredytu.

(dowód: wezwanie do zapłaty z dnia 10.06.2021 r. - k. 57-59, odpowiedź na pismo - k. 60-61)

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powodów o zapłatę kwoty 136.779,68 tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego i ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego umowy kredytu w związku z nieważnością umowy kredytu nr (...)10- (...) zawartej w dniu 28 kwietnia 2010 r. między stroną powodową a poprzednikiem prawnym pozwanego, uznano za zasadne. W ocenie Sądu, mimo, że sama konstrukcja umowy nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, to jednak zawiera ona postanowienia niedozwolone, których eliminacja skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą. W pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu tj. częściowo w zakresie żądania odsetkowego.

Stan faktyczny został ustalony w oparciu o dokumenty przedłożone do akt sprawy, których wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała oraz zeznania świadków, strony powodowej nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Przesłuchany w sprawie świadek A. P. - wskazała, że nie pamięta powodów, ani okoliczności podpisywania spornej umowy. Podobnie, M. M. w ogóle nie uczestniczyła w procedurze zawarcia spornej umowy i nie miała do czynienia z powodami. Świadkowie ograniczyli się do złożenia zeznań na okoliczność ogólnych procedur stosowanych przy zawieraniu umów kredytu z pozwanym bankiem (zeznania świadka A. P. - k. 235-246, zeznania świadka M. M. k. 214-226).

Ponadto, Sąd uwzględnił opinię biegłego z zakresu rachunkowości i finansów, której wiarygodności i rzetelności nie zakwestionowała skutecznie żadna ze stron. Sąd pominął przy tym wniosek dowodowy strony pozwanej dotyczący opinii biegłego z zakresu bankowości i finansów (pkt. VII odpowiedzi na pozew), ponieważ z tezy dowodowej wynika, że chodziło o dowód pozbawiony znaczenia dla rozstrzygnięcia, ponieważ są to okoliczności obojętne przy ocenie abuzywności postanowień umowy w tej sprawie i przy analizie, jaki kształt powinna przybrać ostatecznie umowa po wykluczeniu postanowień abuzywnych. Zgromadzone w sprawie dowody w postaci dokumentów, zeznań powodów a nade wszystko sporządzona w sprawie opinia biegłego, w pełni pozwalają na dokonanie prawidłowego rozpoznania niniejszej sprawy.

Powodowie w pierwszym rzędzie domagali się zapłaty z tytułu zwrotu świadczenia nienależnego i ustalenia nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego umowy kredytu w związku z nieważnością umowy kredyt nr (...)10- (...) zawartej w dniu 28 kwietnia 2010 r. między stroną powodową a poprzednikiem prawnym pozwanego. Na wypadek oddalenia tego żądania – zapłaty kwoty 37.383,64 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego w związku z pobraniem od powodów środków od dnia 17 października 2011 r. do dnia 15 kwietnia 2021 r.

Wskazywane przez powodów postanowienia dotyczyły mechanizmu denominacji kwoty kredytu wyrażonej w walucie szwajcarskiej, a wypłacanej i spłacanej w walucie polskiej i związanych z tym przeliczeń według kursów walut, które to kursy – według ich stanowiska - pozwany mógł kształtować dowolnie. W ocenie powodów skutkiem tego umowa jest bezwzględnie nieważna.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w

wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu, wbrew twierdzeniom pozwanego, strona powodowa ma interes prawny w wystąpieniu z żądaniem pozwu, a polega on na tym, że w istocie domaga się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych ich postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są bezskuteczne).

Dla rozstrzygnięcia o żądaniach stron w pierwszej kolejności rozważyć należało, jaki jest charakter umowy podpisanej przez strony i czy wskazywane przez powodów postanowienia miały charakter niedozwolony.

Zasadnicze postanowienia umowy w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia – dalej pr. bank.) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (59.880 CHF), cel, na jaki został udzielony (zakup lokalu mieszkalnego), zasady i termin jego spłaty (ratalnie), wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marży i zmiennej stopy referencyjnej) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy.

Oceny postanowień ww. umowy nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacana w walucie polskiej. Zgodnie z art. 358 § 1 k.c., w jego brzmieniu w dacie zawierania umowy, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogły być wyrażone tylko w pieniądzu polskim z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie. Już w tej dacie art. 69 ust. 2 pkt 2 pr. bank. przewidywał możliwość zawierania umów kredytu ze wskazaniem waluty obcej, zaś wyjątek dopuszczający tego typu umowy z udziałem banków wynikał z obowiązujących wówczas przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. – Prawo dewizowe (pr. dewiz.). Zgodnie z art. 3 ust. 1 i 3 pr. dewiz. oraz art. 1 i 2 pkt 18 pr. dewiz. dokonywanie obrotu dewizowego przez banki było dozwolone m.in. wówczas, gdy dotyczyło zawarcia umowy lub dokonania innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywania takich umów lub czynności.

Nie ulega wątpliwości, że postanowienia umowy zawartej przez strony przewidywały rozliczenia kredytu w walucie szwajcarskiej, wypłatę kredytu w PLN na finansowanie zobowiązań w kraju, a nadto spłatę w różnych walutach (§ 15 ust. 7 pkt 2 lit b (...)). Tym samym umowa stron mogła powodować rozliczenia w walutach obcych i przenoszenie własności wartości dewizowych, a zatem mieściła się w ramach ustawowego zezwolenia, stanowiącego jednocześnie wyjątek od zasady wyrażonej w art. 358 § 1 k.c.

Powodowie zawnioskowali o udzielenie im kredytu w kwocie 185.000 zł oznaczając walutę kredytu jako (...). Jak już wskazano, w umowie wyraźnie określono, że wypłata kredytu nastąpi w PLN na finansowanie zobowiązań w kraju (§ 1 ust. 2 (...)). Nie ulega też wątpliwości, że przeznaczeniem kredytu było finansowanie zakupu lokalu mieszkalnego w Polsce. Spłata kredytu wyrażonego w (...) mogła natomiast następować jedynie w PLN (§ 5 ust. 3 (...)).

Oznaczałoby to, że walutą zobowiązania kredytowego był frank szwajcarski ((...)), jednak walutą jego wykonania – zgodnie z treścią umowy – miała być waluta polska (PLN).

Istota umowy sprowadzała się zatem do zobowiązania Banku, że postawi do dyspozycji kredytobiorców pewną kwotę w PLN, która w dacie wypłaty stanowić miała równowartość kwoty wyrażonej dokładnie w (...), zaś powodowie zobowiązali się spłacać w PLN równowartość rat kredytu wyrażonych w (...) według wartości takiej raty na dzień spłaty.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i jako takie stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant. O akceptacji takiej świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r. Umowa taka jest nadto dopuszczalna na podstawie art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Istota umowy stron polegała bowiem na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powodów równowartości określonej kwoty pieniędzy z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie takiej równowartości, przy czym miernikiem tych wartości pozostawać miał kurs waluty szwajcarskiej do waluty polskiej. Zauważyć trzeba, że ryzyko zmiany kursu waluty przyjętej jako miernik wartości świadczenia z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość kredytu w PLN, którą miał oddać do dyspozycji Bank, a nadto podwyższając jego wartość, którą miał spłacać kredytobiorca, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość tych świadczeń. W konsekwencji trudno uznać, aby konstrukcja umowy kredytu denominowanego w walucie obcej, a realizowanego w walucie polskiej, była w swej zasadzie sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego. Ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża bowiem obie strony.

Niemniej, wskazany mechanizm obliczania wzajemnych zobowiązań w sposób określony w umowie stron wymaga oceny w aspekcie sposobu ustalania kursu waluty niezbędnego do tych operacji, gdyż strona powodowa podniosła zarzut, że postanowienia umowy w tym zakresie mają charakter niedozwolony.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 ; wyrok SA Warszawa z dnia 15 maja 2012 r. w sprawie VI ACa 1276/11, wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...) i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (czyli dotyczących kursów walutowych stosowanych do rozliczeń umów kredytowych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), należy przyjąć, że postanowienia umowy stron w tym zakresie, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie, podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd.

drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone, a tym samym za niewiążące kredytobiorcę, który zawiera umowę jako konsument, konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

Nie ulega wątpliwości, że powodowie zawarli umowę jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. Okoliczność ta nie była kwestionowana przez pozwanego, jak również zgromadzony w sprawie materiał dowody nie prowadzi do odmiennego wniosku.

W konsekwencji należy dokonać oceny postanowień dotyczących kursów używanych do przeliczenia zobowiązań stron w ramach umowy. Ich istota sprowadza się do wskazania, że wysokość zobowiązań wynikających z umowy będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty. Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do „Tabeli kursów” definiowanej jako tabela banku. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty. Ponadto nie ulega wątpliwości, że umowa stron stanowiła wzorzec stosowany w Banku. Układ umowy wskazuje, że kredytobiorca mógł określić potrzebną im kwotę w wybranej przez siebie walucie, określić przeznaczenie kredytu, uzgodnić okres kredytowania, sposób zabezpieczenia, wskazać rachunki do wypłaty i spłaty kredytu. Nie ma jednak podstaw do przyjęcia, że pozostałe postanowienia i oświadczenia były możliwe do wynegocjowania. Do tego byłoby bowiem konieczne wykazanie, że kredytobiorca miał realny wpływ na kształt każdego z tych postanowień, czyli przedstawiono mu możliwość jego zmiany, z której zrezygnował. Taka okoliczność nie wynika natomiast ani z zeznań powodów, ani świadków, co oznacza, że postanowienia w zakresie kursów wymiany stosowanych w Tabeli nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

Nie sposób przy tym przyjąć, że takie uzgodnienie nastąpiło w wyniku wskazania rachunku do obsługi kredytu prowadzonego w PLN. Wskazanie takie w żaden sposób nie odnosi się bowiem do kursu, który miałby być przyjmowany do rozliczenia kredytu.

Brak jest dowodu, aby kredytobiorcy zostali poinformowani, w jaki sposób te kursy i ta tabela jest kształtowana i świadomy tego wyraził zgodę na ich stosowanie. Świadek, M. M. w swoich zeznaniach w odpowiedzi na pytanie, które postanowienia umowy były przedmiotem negocjacji stron, wskazała że „nie pamięta, które części umowy mogły być negocjowane, z reguły była to marża banku i prowizja” (k. 217). Podobnie wskazywała świadek A. P., która wskazała, że „negocjacje były możliwe przed podpisaniem umowy, Negocjowano marżę i prowizję. Decyzje w tych kwestiach znajdują się w decyzji kredytowej”(k. 237). Przesłuchani zaś w sprawie powodowie zeznali, że „nie mieliśmy żadnego wpływu na kształt tej umowy. Był ustalony okres kredytowania i wysokość kredytu (...). Nie wiedzieliśmy w jaki sposób bank będzie ustalał kurs waluty dla potrzeb przeliczeń” (zeznania powódki k. 260v).

W ocenie Sądu nie doszło zatem do indywidualnego uzgodnienia wszystkich postanowień umowy. Dla wykazania takiego faktu konieczne byłoby bowiem udowodnienie nie tyle, że powodowie mieli możliwość formułowania pytań i negocjacji, lecz że taka możliwość była im realnie przedstawiona w odniesieniu do poszczególnych postanowień i świadomie z niej zrezygnowali. Tego pozwany nie udowodnił.

W konsekwencji, w ocenie Sądu nie ma podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, wyznaczającego wysokość zobowiązania powodów względem pozwanego, a tym samym i wysokość świadczenia głównego banku, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie. Jako że powodowie wskazywali, że te postanowienia są niedozwolone, należało rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów. Odwołują się one do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Nie można uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczające jednoznaczne. Kwestionowane postanowienia umowy wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu, którą należy wypłacić w PLN oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości spłaty całego zadłużenia w przypadku jego przeterminowania. Sposób

ustalania wysokości miesięcznych rat spłaty i sposobu przeliczenia kursu waluty nie został wskazany w umowie – w sposób umożliwiający samodzielne wyliczenie należności. Co więcej, sama umowa przewidywała, iż w skutek różnic kursowych może dojść bądź to do niedopłaty w wysokości udzielonego kredytu - z przeznaczeniem na określony umownie cel, lub też do nadpłaty - która była zarachowywana na poczet wcześniejszej spłaty (co zresztą w sprawie niniejszej nastąpiło przy wypłacie poszczególnych transz).

Zważywszy, na powyższe, dość należało do wniosku, że sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mógł on być wyznaczany jednostronnie przez Bank, czego nie zmienia okoliczność, że w pewnym zakresie mógł też doznawać ograniczeń ze strony regulatora rynku, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż kredytobiorca nie miał na to żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umów kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Powyższe oznacza, że po zawarciu umowy kredytobiorca miał ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości zadłużenia w PLN, skoro kursy wymiany w toku dalszego wykonywania umowy określić miał Bank. Pozwany mógł zatem w sposób dowolny kształtować wysokość zobowiązania kredytowego w toku spłaty kredytu. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować zmianami kursu przyjętego do rozliczenia kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że była ona sprzeczna z dobrymi obyczajami i naruszała rażąco interesy kredytobiorców w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – uchwała SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na kredytobiorcę całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości jego zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu. Nie niweczy tego okoliczność, że wypłata kredytu teoretycznie mogła nastąpić w walucie innej niż PLN. Jak już bowiem wskazano, w przypadku umowy stron nie było takiej możliwości, gdyż kredyt nie był przeznaczony na finansowanie zobowiązań poza granicami RP. Nie zmienia tego również okoliczność, że Bank miał w swoje ofercie możliwość zawarcia umowy ramowej w zakresie współpracy na rynku finansowym, w której jedną z opcji były negocjowane transakcje wymiany walut wymiennalnych.

Po pierwsze, postanowienia takiej umowy nie były elementem umowy kredytu, lecz kreowały odrębny stosunek zobowiązaniowy.

Po drugie, realizacja takiej wymiany walut nie mogła nastąpić na etapie zawierania umowy kredytu, lecz dopiero na etapie jej wykonania, a – jak wskazano wyżej – oceny abuzywności postanowień umownych dokonuje się na datę zawarcia umowy.

Po trzecie, okoliczność, że kredytobiorca mógł negocjować kurs, według którego ma nastąpić wypłata kredytu, którego kwotę określono w (...), lecz realizowano wyłącznie w PLN, nie zmienia tego, że nie mógł otrzymać kwoty w (...), ale nadal wyłącznie w PLN. Możliwość negocjowania kursu dotyczyła zatem wyłącznie etapu wykonania umowy, przy czym dostrzec trzeba, że realizacja tej możliwości również zależała wyłącznie od Banku, który decydował o tym, czy zaakceptuje ewentualne propozycje kredytobiorcy co do kursu waluty.

Podsumowując, nawet zawarcie umowy ramowej przy okazji zawierania umowy kredytu nie zmieniało tego, że wypłata kredytu, którego kwotę określono w (...), mogła nastąpić wyłącznie w PLN, według kursu, którego wysokość zależała

wyłącznie od woli Banku, który mógł zaakceptować propozycje kredytobiorcy, a w przypadku braku takiej akceptacji i tak stosowałby własną tabelę.

Rozważania te mają jednak znaczenie tylko teoretyczne. Bank nie wykazał, aby powodowie zawarli z nim umowę ramową, ani że proponowano im takie rozwiązanie.

Oceny powyższej nie zmienia również okoliczność, że spłata kredytu mogła nastąpić zarówno w walucie kredytu, jak i w innej walucie. Możliwość taka nie eliminowała bowiem zaburzenia równowagi stron, do której dochodziło na etapie uruchomienia kredytu po kursie zależnym wyłącznie od Banku.

Dodatkowo wskazać należy, że swobodę ustalania kursu przez Bank eliminowała jedynie możliwość wypłaty kredytu w walucie kredytu oraz spłaty w tej walucie, gdyż do wszystkich pozostałych walut Bank miał prawo stosować własny kurs. Oznacza to również, że możliwość spłaty w walucie kredytu nie przywracała wystarczająco nierównowagi między stronami wynikającej z tego, że na etapie wypłaty kredytu, którego wysokość określono w (...), ale wypłata miała nastąpić wyłącznie w PLN, wysokość wypłacanego kredytu w PLN ostatecznie zależała zawsze od decyzji Banku (czy to w ramach tabeli, czy to w ramach negocjacji na podstawie umowy ramowej).

W świetle powyższych okoliczności przyjąć należy, że postanowienia uprawniające Bank do jednostronnego i nieskrępowanego ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia umowy stron należy uznać za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ k.c. Nie ma znaczenia, czy z możliwości dowolnego kształtowania kursu Bank korzystał. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (uchwała SN z 20 czerwca 2018 r. w sprawie III CZP 29/17).

Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umów istotny jest stan z daty ich zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustalał swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorcy. Tym samym zbędne było prowadzenie postępowania dowodowego zmierzającego do poczynienia takich ustaleń, a wnioski pozwanego w tym zakresie pominięto (wniosek o opinię biegłego zawarty w odpowiedzi na pozew).

Podsumowując, w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie i kształtowały zobowiązania kredytobiorcy w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c., a w związku z tym nie wiążą powoda. Wylimitowanie wskazanych zapisów przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w (...) oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a kredytobiorca w terminach płatności kolejnych rat powinien spłacać raty w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wylimitowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy (...) dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...):

w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wylimitowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje,

w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałyby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie (...), J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...)-144, pkt 33).

Brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala jednak na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalałyby na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się kursem średnim NBP w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Po pierwsze, świadczenie obu stron było wyrażone w walucie polskiej (wyplata kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN, a (...) był tylko walutą denominacyjną). Po drugie, wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24 stycznia 2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie, to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu.

W ocenie Sądu eliminacja postanowień określających kurs wymiany i brak możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą, tj. jako umowy kredytu bankowego.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 pr. bank. umowa kredytu polega bowiem na tym, że Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Po wyeliminowaniu z umowy stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomo jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji kredytobiorcy równowartość określonej kwoty franków szwajcarskich w złotych polskich, lecz nie wiadomo, jak ma być ustalona ta równowartość (według jakiego miernika). Podobnie nie wiadomo, jaką kwotę powinni zwrócić kredytobiorcy, która miałaby być równowartością rat określonych w (...). Nie eliminuje tego możliwość spłaty w (...), gdyż nie w takiej walucie nastąpiła wypłata kredytu, a co więcej, nie

wiadomo, czy Bank wywiązał się ze swojego zobowiązania, gdyż nie wiadomo, na podstawie jakiego kursu przeliczyć równowartość kredytu określonego w (...) na wypłatę w PLN. W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu w walucie wykonania zobowiązania, a brak jednoznacznego określenia kwoty kredytu udostępnianego i podlegającego zwrotowi (czy to w postaci ściśle określonej kwoty, czy to przez ściśle i jednoznaczne określenie parametrów do jej ustalenia – np. kursu wymiany) oznacza brak jednego z przedmiotowo istotnych elementów umowy kredytu wskazanych w art. 69 pr. bank. Brak jednego z takich elementów oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.). Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałby powstać w wyniku jej zawarcia.

Z podanych przyczyn, na podstawie art. 189 k.p.c. w związku z art. 58 § 1 k.c. i art. 69 pr. bank, powództwo o ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego umowy kredytu w związku z nieważnością umowy o kredyt nr (...)10- (...) zawartej w dniu 28 kwietnia 2010 r. między stroną powodową a poprzednikiem prawnym pozwanego (...) Bank S.A.) należało uwzględnić, o czym Sąd orzekł jak w **punkcie II sentencji wyroku**.

Z uwagi na powyższe w oparciu o art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 136.779,68 zł o czym orzekł jak w **punkcie I sentencji wyroku**.

Powyższa kwota stanowi sumę świadczeń uiszczonych przez powodów tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych w okresie od 15.06.2011 r. do 15.05.2021 r. i została wyliczona przez biegłego sądowego z zakresu rachunkowości i finansów w oparciu o dokumentację kredytową, a zwłaszcza zestawienie wpłat w rozbiciu na spłaty: kapitału, odsetek umownych, odsetek karnych - wraz z podaniem kursu (...) użytego przez Bank do przewalutowania raty - w poszczególnych datach wpłat odrębnie w PLN oraz w walucie (...) w okresie od dnia zawarcia umowy do dnia 15 kwietnia 2021 r.

Zgodnie z poglądem przyjętym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7.05.2021 r. w sprawie III CZP 6/21, w przypadku następczej nieważności umowy kredytowej po obu jej stronach powstają odrębne roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Ostatecznie zatem świadczenia te podlegają zwrotowi niezależnie od siebie, bez konieczności badania z urzędu, czy ich wzajemna wysokość prowadzi do powstania stanu wzbogacenia, który byłby miarą zwrotu różnicy między tymi świadczeniami. Sąd Najwyższy nadał wskazanej uchwale moc zasady prawnej, co oznacza, że będzie ona stosowana przez ten sąd również w innych sprawach.

Bezzasadne byłoby przy tym powoływanie się na przez Bank na brak obowiązku zwrotu świadczenia z uwagi na przepisy art. 411 k.c., gdyż w pkt. 1 tej regulacji wyraźnie wskazano, że nie dotyczy on sytuacji, w której zwrot ma dotyczyć świadczenia spełnionego m.in. w wykonaniu nieważnej czynności prawnej – jak w sprawie niniejszej.

Strona powodowa spłacając kredyt nie spełniała również świadczeń z tytułu umowy przed nadejściem terminu ich wymagalności (art. 411 pkt 4 k.c.), skoro z uwagi na nieważność umowy nie była zobowiązana do takich spłat, a co najwyżej do zwrotu świadczenia nienależnego, jakim stała się wypłacona jej kwota kredytu.

Strona powodowa żądała zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od żądanej kwoty 136.779,68 zł od dnia 2 lipca 2021 r. do dnia zapłaty i to żądanie zostało uwzględnione jedynie w części – co do zasądzenia odsetek za opóźnienie jednakże od innej daty początkowej. Żądanie powoda zostało uznane przez Sąd za zasadne od dnia 10 października 2023 r. tj. od dnia wydania wyroku. Z uwagi na skomplikowany charakter sprawy, mnogość zarzutów oraz rozbieżność orzecznictwa pozwany dopiero po przeprowadzeniu całego postępowania dowodowego miał dostateczną wiedzę, która pozwalała pozwanemu na ocenę zasadności roszczeń powoda.

Należy tu podkreślić, iż rozwiązanie to nie statuuje powodów jako konsumenta w sytuacji gorszej niż innych uczestników obrotu. Jest ono właśnie konsekwencją wynikającą z uprzywilejowania ich pozycji, w wyniku której jednostronnym oświadczeniem może spowodować rozerwanie węzła prawnego albo też utrzymanie zobowiązania.

W związku z tym, Sąd na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądził odsetki za opóźnienie od kwoty 136.779,68 zł od dnia 10.10.2023 r. do dnia zapłaty, o czym orzekł w **punkcie I sentencji wyroku**, zaś w pozostałym zakresie żądanie o zasądzenie odsetek oddalił, o czym orzekł w **punkcie III sentencji wyroku**.

Uwzględnienie tego żądania dezaktualizuje potrzebę odnoszenia się do żądania ewentualnego.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. poprzez obciążanie pozwanego obowiązkiem ich zwrotu na rzecz powoda w całości. Powód uległ swemu żądaniu w nieznacznym zakresie tj. odnośnie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 136.779,68 zł od dnia 2.07.2023 r. do dnia 9.10.2023 r.

Koszty procesu po stronie powodowej obejmowały uiszczoną opłatę od pozwu (1.000 zł), opłatę za pełnomocnictwa (34 zł), wynagrodzenie pełnomocnika (radca prawny) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (10.800 zł) oraz wydatki na opinię biegłego (3.878 zł), łącznie 15.712 zł

Sąd nie znalazł podstaw do zasądzenia na rzecz powodów zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w podwójnej wysokości, o co strona powodowa wносиła. Niniejsza sprawa nie wymagała ponad standardowego nakładu pracy ze strony pełnomocnika oraz licznej wymiany pism procesowych.

O odsetkach od zasądzonych kosztów procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.

Z tego względu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 15.712 zł, o czym orzekł jak w **punkcie IV sentencji wyroku**.